

PRODUKTY ORGANICZNE	NORMA BRANŻOWA	BN-77
	Kapolaktam	6026-04
		Grupa katalogowa X 21

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest kaprolaktam czyli laktam kwasu *E*-aminokaproнового, otrzymywany z oksymu cykloheksanonu w reakcji przegrupowania Beckmanna.

1.2. Zakres stosowania przedmiotu normy. Kaprolaktam stosowany jest jako surowiec do produkcji tworzywa poliamidowego, z którego wytwarza się włókno, folie, kształtki techniczne i galanteryjne oraz żyłkę.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Gatunki. W zależności od wielkości zanieczyszczeń rozróżnia się dwa gatunki kaprolaktamu oznaczone kolejno: I, II.

2.2. Postacie. Kaprolaktam produkowany jest w postaci ciekłej i krystalicznej.

2.3. Przykład oznaczenia kaprolaktamu gatunku I:

KAPROLAKTAM I BN-77/6026-04

3. WYMAGANIA

3.1. Wygląd zewnętrzny. Kaprolaktam powinien być produktem krystalicznym barwy białej lub cieczą klarowną. Nie powinien zawierać zanieczyszczeń mechanicznych.

3.2. Wymagania fizyczne i chemiczne — wg tabl. 1.

Tablica 1

Wymagania	Gatunki	
	I	II
a) Liczba manganowa 3-procentowego wodnego roztworu, s, najmniej	3000	1500
b) Barwa 50-procentowego wodnego roztworu wg skali Pt-Co, stopnie, najwyżej ¹⁾	10	15
c) Lotne zasady, milirównoważnik na kg, najwyżej	1,0	1,2
d) Temperatura krzepnięcia, °C, nie niższa niż ²⁾	68,5	68,5
e) Odczyn 10-procentowego wodnego roztworu, pH ²⁾	5,5 ÷ 6,5	5,5 ÷ 6,5

¹⁾ Wartość gwarantowana w ciągu 1 miesiąca od daty wysyłki.
²⁾ Wartość gwarantowana; oznaczanie wykonuje się w razie reklamacji.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Pakowanie. Kaprolaktam krystaliczny należy pakować do worków polietylenowych wg BN-70/6414-06, umieszczonych w pięciowarstwowych workach papierowych wg PN-76/P-79005, lub worków samonośnych z tworzyw sztucznych w ilości najwyżej 40 kg, o wymiarach i sposobie zamknięcia zgodnych z PN-68/O-79027. Po uzgodnieniu z odbiorcą dopuszcza się inny rodzaj opa-

Zgłoszona przez Zjednoczenie Przemysłu Rafineryjnego i Petrochemicznego PETROCHEMIA
 Ustanowiona przez Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia PETROCHEMIA dnia 21 lutego 1977 r.
 jako norma obowiązująca w zakresie produkcji i obrotu od dnia 1 października 1977 r.
 (Dz. Norm. i Miar nr 10/1977 poz. 33)

kowania, zabezpieczający produkt w sposób co najmniej równy jak ww. opakowanie, mający wymiary zgodne z zasadami systemu wymiarowego opakowań wg PN-64/O-79021. W przypadku stosowania paletyzacji jednostki ładunkowe należy formować na paletach 800×1200 mm. Ładunek na palecie powinien być zabezpieczony przed przesuwaniem się i deformacją.

Kaprolaktam ciekły należy dostarczać w cysternach ze stali kwasoodpornej w atmosferze azotu. Cysterny powinny być zaopatrzone w urządzenia do ogrzewania wodą o temperaturze do 90°C , lub niskociśnieniową parą, oraz izolowane.

Na każdym opakowaniu należy umieścić napis zawierający:

- nazwę lub znak wytwórni,
- oznaczenie wg 2.3,
- numer partii,
- masę brutto i netto.

4.2. Przechowywanie. Kaprolaktam krystaliczny należy przechowywać w suchych pomieszczeniach, układając worki warstwami do wysokości najwyżej 7 warstw. Kaprolaktam krystaliczny przechowywany przy wilgotności względnej do 50% w temperaturze 35°C i przy wilgotności względnej do 75% w temperaturze 15°C w zamkniętym opakowaniu nie zmienia jakości, z wyjątkiem wymagania wg 3.2b).

Kaprolaktam ciekły należy przechowywać tylko w zbiornikach magazynowych w temperaturze do 95°C w atmosferze azotu nie dłużej niż 48 godzin.

4.3. Transport kaprolaktamu krystalicznego powinien odbywać się w warunkach uniemożliwiających zanieczyszczenie i zawilgocenie produktu. Ułożenie i zabezpieczenie ładunku powinno być zgodne z Przepisami o ładowaniu i wyładowywaniu wagonów towarowych w komunikacji wewnętrznej.

Transport kaprolaktamu ciekłego w cysternach powinien odbywać się w ciągu najwyżej 6 dni. W transporcie należy unikać zderzenia się cystern, by nie dopuścić do uszkodzenia oprzyrządowania cysterny.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań

- sprawdzenie wyglądu zewnętrznego (3.1),
- oznaczanie liczby manganowej 3-procentowego wodnego roztworu (3.2a),
- oznaczanie barwy 50-procentowego wodnego roztworu (3.2b),
- oznaczanie zawartości lotnych zasad (3.2c),
- oznaczanie temperatury krzepnięcia (3.2d),
- oznaczanie odczynu 10-procentowego wodnego roztworu (3.2e).

5.2. Wielkość partii. Partię produktu krystalicznego stanowi najwyżej 40 t, zaś produktu ciekłego zawartość jednej cysterny.

5.3. Pobieranie próbek. Przy pobieraniu próbek i przygotowaniu średniej próbki laboratoryjnej należy stosować wytyczne PN-67/C-04500.

Z każdej partii produktu krystalicznego, w zależności od liczności partii, należy wybrać w sposób losowy liczbę opakowań jednostkowych wg tabl. 2.

Tablica 2

Liczba opakowań w partii	Liczba opakowań, które należy wybrać do pobrania próbek
do 15	5
$16 \div 25$	7
$26 \div 63$	8
powyżej 63	9

Z każdego wylosowanego opakowania należy pobrać próbnikiem 15 wg PN-74/C-60008 po 2 próbki pierwotne, każda o masie co najmniej 200 g.

Dopuszcza się u producenta pobieranie próbek podczas pakowania produktu krystalicznego, przez automatyczne lub ręczne odsypywanie w równomiernych odstępach czasu $5 \div 9$ próbek pierwotnych o masie co najmniej 200 g w trakcie przygotowywania partii.

Pobrane próbki pierwotne należy wsypać do czystego naczynia i dobrze wymieszać. Z tak przygotowanej próbki ogólnej należy pobrać średnią próbkę laboratoryjną o masie co najmniej 0,5 kg.

Próbki pierwotne kaprolaktamu ciekłego z cysterny należy pobierać próbnikiem 1 wg PN-74/C-60008 lub pipetą szklaną z całej wysokości słupa cieczy. Należy pobrać 5 próbek, każda o objętości 200 cm^3 .

Dopuszcza się pobieranie próbek u producenta ze zbiorników, z których napełniane są opakowania transportowe. W tym przypadku próbki należy pobierać z trzech poziomów: $1/_{10}$, $5/_{10}$ i $9/_{10}$ słupa cieczy, przy czym z poziomów $1/_{10}$ i $9/_{10}$ po jednej próbce, a z poziomu $5/_{10}$ — trzy próbki.

Pobrane próbki pierwotne wlać do czystego naczynia i dobrze wymieszać. Z tak przygotowanej próbki ogólnej należy pobrać średnią próbkę laboratoryjną w ilości co najmniej 0,5 kg. Średnią próbkę laboratoryjną kaprolaktamu ciekłego należy stosować do oznaczeń dopiero po zestaleniu się próbki i rozdrobnieniu jej metalową szpachelką.

5.4. Opis badań

5.4.1. Sprawdzenie wyglądu zewnętrznego należy wykonać wizualnie.

5.4.2. Oznaczanie liczby manganowej 3-procentowego wodnego roztworu kaprolaktamu

5.4.2.1. Określenia. Liczba manganowa jest miarą czystości kaprolaktamu pod względem zawartości substancji redukujących nadmanganian potasowy. Liczba manganowa wyrażona jest czasem, w sekundach, liczonym od chwili dodania 1 cm³ 0,01N roztworu nadmanganianu potasowego do 100 cm³ 3-procentowego roztworu wodnego kaprolaktamu do momentu, kiedy zabarwienie tego roztworu zrówna się z zabarwieniem roztworu wzorcowego.

5.4.2.2. Warunki wykonywania oznaczania. Oznaczanie należy wykonywać w pomieszczeniu laboratoryjnym wolnym od zapylenia i zanieczyszczeń atmosferycznych, mogących mieć wpływ na wynik oznaczania.

5.4.2.3. Aparatura i przyrządy

a) Urządzenie termostatyczne wypełnione wodą o temperaturze $20 \pm 1^\circ\text{C}$, służące do umieszczenia cylindrów kolorymetrycznych. Od dołu cylindry oświetlone są świetłówką 20 W.

b) Cylindry kolorymetryczne z bezbarwnego szkła o średnicy $31 \div 32$ mm z kreską oznaczającą pojemność 100 cm³.

c) Kolby pomiarowe pojemności 200 cm³.

d) Waga techniczna o dokładności do 0,1 g.

e) Sekundomierz.

f) Pehametr sprawdzony w temperaturze 20°C na bufor o pH 6,0.

5.4.2.4. Odczynniki i roztwory

a) Nadmanganian potasowy cz.d.a., roztwór 0,01N przygotowany raz na trzy dni przez rozcieńczenie 0,1N roztworu.

b) Roztwór wzorcowy: odważyć 6,000 g azotan kobaltowego $\text{Co}(\text{NO}_3)_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ cz.d.a. rozpuścić w wodzie redetylowanej w kolbie pomiarowej pojemności 1000 cm³, uzupełnić wodą redetylowaną do kreski i wymieszać (roztwór A).

Następnie odważyć 0,024 g dwuchromianu potasowego cz.d.a. rozpuścić w wodzie redetylowanej w kolbie pomiarowej pojemności 1000 cm³, uzupełnić wodą redetylowaną do kreski i wymieszać (roztwór B).

Roztwory A i B są trwałe w ciągu 1 miesiąca.

Do sporządzania wzorca pobrać pipetą po 50 cm³ roztworu A i B do cylindra kolorymetrycznego pojemności 100 cm³ i wymieszać. Otrzymany w ten sposób roztwór wzorcowy zawiera w 1 cm³ 3 mg azotan kobaltowego $\text{Co}(\text{NO}_3)_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ i 0,012 mg dwuchromianu potasowego.

Roztwór wzorcowy należy przechowywać pod zamknięciem i przygotowywać świeżo co 3 dni.

c) Bufor octanowy o pH 6,0 sporządzony wg PN-76/C-06501 p. 3.3.2.5 na wodzie redetylowanej bez CO₂ przygotowanej wg PN-68/C-06500.

d) Woda redetylowana wolna od substancji redukujących, o temperaturze $20 \pm 2^\circ\text{C}$. Wodę świeżo przedetylowaną doprowadzić do pH $6,2 \div 6,4$ przez wygotowanie lub dodatek roztworu wodorotlenku sodowego albo kwasu siarkowego.

Pomiar pH wody wykonać na pehametrze sprawdzonym uprzednio na buforze o pH 6,0. Tak przygotowaną wodę najlepiej umieścić w butli z dolnym tubusem lub zaopatrzonej w lewar i zabezpieczonej przed dostępem dwutlenku węgla za pomocą rurki z wapnem sodowanym lub płuczki z 30-procentowym roztworem wodorotlenku sodu. Przygotowana woda powinna być odpowiednia do wykonania następującego badania: do 100 cm³ wody dodać 1,0 cm³ 0,01N roztworu nadmanganianu potasowego. Zabawienie roztworu nie powinno się zmieniać w sposób widoczny w ciągu co najmniej 3 godz w stosunku do roztworu świeżo przygotowanego.

Jeśli warunek ten nie jest spełniony, należy przygotować świeżą wodę lub przedetylować z dodatkiem nadmanganianu potasowego.

5.4.2.5. Wykonanie oznaczania. Odważyć 6,0 g kaprolaktamu uprzednio rozartego w moździerzu, po czym rozpuścić go zaraz w wodzie redetylowanej, przygotowanej wg 5.4.2.4d) w kolbie pojemności 200 cm³, uzupełnić wodą redetylowaną do kreski i wymieszać. Czysty cylinder kolorymetryczny przepłukać tak sporządzonym roztworem, po czym napełnić nim cylinder do kreski i wstawić do urządzenia termostatycznego wypełnionego wodą o temperaturze $20 \pm 1^\circ\text{C}$. Obok ustawić drugi cylinder napełniony do kreski roztworem wzorcowym.

Po 10 min do cylindra z roztworem kaprolaktamu dodać 1,0 cm³ roztworu nadmanganianu potasowego. Równocześnie włączyć sekundomierz i wymieszać roztwór pręcikiem szklanym o spiralnym zakończeniu. Porównać zabawienie obu roztworów i zamknąć sekundomierz w momencie, gdy zabawienie badanego roztworu osiągnie zabawienie roztworu wzorcowego. Zanotować czas w sekundach.

W przypadku uzyskania różnicy zabawień uniemożliwiającej porównanie badanego roztworu, oznaczanie należy powtórzyć.

5.4.2.6. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch oznaczeń nie różniących się między sobą więcej niż o 10% wyniku średniego. Ostateczny wynik należy podać z dokładnością do 50 s.

5.4.3. Oznaczanie barwy 50-procentowego wodnego roztworu kaprolaktamu

5.4.3.1. Określenie. Barwa roztworu jest miarą zawartości rozpuszczalnych w wodzie zanieczyszczeń, dających żółte zabawienie roztworu. Jednostką barwy jest stopień skali platynowo-

-kobaltowej, odpowiadający zabarwieniu 1 mg Pt/dm³ (jednostka barwy Hazena, wzgl. APHA).

5.4.3.2. Przyrządy

a) Cylindry kolorymetryczne z bezbarwnego szkła z dnem lustrzanym o średnicy 31 ÷ 32 mm, z kreską oznaczającą pojemność 100 cm³.

b) Waga techniczna o dokładności do 0,1 g.

5.4.3.3. Przygotowanie skali wzorców wykonać wg BN-71/6020-02, używając podwójnej objętości roztworów podstawowych i dopełniając je do objętości 100 cm³ wg tabl. 3.

Tablica 3

Objętość roztworu podstawowego cm ³	Barwa °Pt—Co
1,0	5
2,0	10
3,0	15
4,0	20
5,0	25

5.4.3.4. Wykonanie oznaczania. Odważyć 75,0 g kaprolaktamu w zlewce pojemności 250 cm³ i rozpuścić w 75 cm³ wody redestylowanej. Otrzymanym roztworem przepłukać cylinder kolorymetryczny, po czym napełnić nim cylinder do kreski i porównać jego zabarwienie ze skalą roztworów wzorcowych od 5 do 30°, umieszczonych w identycznych cylindrach. Dobrać odpowiedni wzorzec do barwy badanego roztworu, patrząc prostopadle w dół przez cylinder umieszczony nad białym tłem.

Należy unikać bezpośredniego światła słonecznego lub zabarwionego.

5.4.4. Oznaczanie zawartości lotnych zasad

5.4.4.1. Zasada oznaczania polega na oddestylowaniu z parą wodną lotnych zasad z roztworu kaprolaktamu w obecności wodorotlenku sodowego. Zasady pochłaniane są w roztworze kwasu borowego i następnie miareczkowane roztworem kwasu solnego.

5.4.4.2. Aparatura i przyrządy

a) Zestaw destylacyjny wg rysunku na str. 5, składający się z:

- kociołka do destylacji z parą wodną (1),
- rurki bezpieczeństwa (2) o długości 1000 mm sięgającej do dna kociołka,
- płaszcza grzejnego (3) o średnicy 45 mm i długości 450 mm,
- rury destylacyjnej (4) o średnicy 27 mm i długości 400 mm, umieszczonej współosiowo w płaszczy grzejnym (3),
- rurki syfonowej (5) o średnicy 4 mm i długości 180 mm, sięgającej do dna rury destylacyjnej (4), uciętej na końcu ukośnie,
- lejka do wprowadzania płynów (6) o śred-

nicy 30 mm i wysokości 50 mm, połączonego pod kątem 45° do osi aparatu,

— zatyczki doszlifowanej (7) o średnicy 8 mm, wysokości 70 mm,

— wlotu pary (8) do płaszcza grzejnego (3) ustawionego pod kątem 45° do osi aparatu,

— wylotu pary i skroplin (9),

— łapacza kropel (10),

— węża gumowego ze ściskaczem śrubowym (11),

— trójkąta szklanego (12) zakończonego ściskaczem śrubowym, służącego do odprowadzenia pary w czasie napełniania lub przemywania aparatu,

— chłodnicy (14) o średnicy 11 mm i długości 500 mm, połączonej rurką zgiętą pod kątem 45° z łapaczem kropli (10),

— kolby stożkowej szerokoszyjnej (15) pojemności 100 cm³, służącej jako odliczalnik.

b) Waga techniczna o dokładności do 0,1 g.

5.4.4.3. Odczynniki i roztwory

a) Kwas borowy cz.d.a., roztwór 5-procentowy.

b) Kwas solny cz.d.a., roztwór 0,1N przygotowany przez rozcieńczenie 0,1N roztworu.

c) Wodorotlenek sodowy cz.d.a., roztwór 30-procentowy.

d) Wskaźnik mieszany przygotowany przez zmieszanie równych objętości 0,2-procentowego alkoholowego roztworu czerwieni metylowej i 0,1-procentowego alkoholowego roztworu błękitu metylenowego.

5.4.4.4. Wykonanie oznaczania. Przed rozpoczęciem destylacji należy przepłukać zestaw destylacyjny parą wodną przy zamkniętych ściskaczach wylotowych.

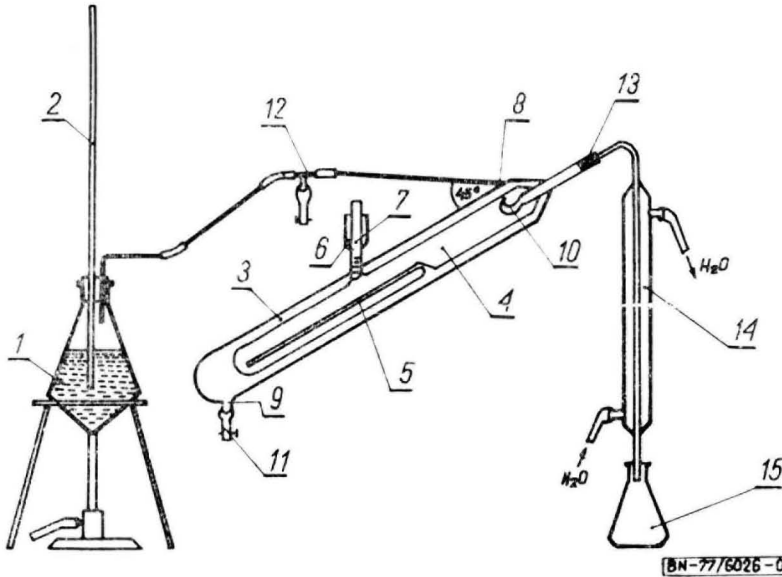
W zlewce rozpuścić 15,0 g kaprolaktamu w 10 cm³ wody redestylowanej. Roztwór przenieść przez lejek (6) do rury destylacyjnej (4), przemywając zlewkę małymi porcjami wody redestylowanej tak, aby łączna objętość wody przemawajacej nie przekraczała 10 cm³. Lejek (6) zamknąć zatyczką (7), wlać do lejka (6) 10 cm³ roztworu wodorotlenku sodowego i podnosząc zatyczkę (7) wlać zawartość do rury destylacyjnej (4). Zamknąć lejek i napełnić go 5 cm³ wody redestylowanej w celu uszczelnienia.

Do odbieralnika (15) wlać 10 cm³ roztworu kwasu borowego, 10 cm³ wody redestylowanej, 3 krople roztworu wskaźnika mieszanego i odbieralnik podłączyć do zestawu.

Przez zestaw destylacyjny przepuścić parę wodną i destylować tak, aby sumarycznie czas destylacji trwał 15 min. Wynurzyć wylot chłodnicy (14) z roztworu w odbieralniku i przepuszczać parę jeszcze przez 2 min. Zawartość w odbieralniku miareczkować roztworem kwasu solnego do zabarwienia zgodnego ze ślepą próbą. Równole-

gle przeprowadzić destylację w takich samych warunkach ślepej próby bez kaprolaktamu.

5.4.5.2. Wykonanie oznaczania. Do probówki wg 5.4.5.1b) wsypać około 10 g kaprolaktamu. Pro-

Zawartość lotnych zasad (X) obliczyć w milirównoważnikach na kg, wg wzoru

$$X = \frac{(V - V_0) \cdot 0,01}{15} \cdot 1000 = (V - V_0) \cdot 0,66$$

w którym:

- V — objętość 0,01N roztworu kwasu solnego zużytego do miareczkowania badanej próby, cm^3 ,
- V_0 — objętość ściśle 0,01N roztworu kwasu solnego zużytego do miareczkowania ślepej próby, cm^3 ,
- 0,01 — ilość milirównoważników lotnych zasad odpowiadająca 1 cm^3 0,01N roztworu kwasu solnego, milirównoważnik na cm^3 .

5.4.4.5. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch oznaczeń, nie różniących się między sobą więcej niż o 0,2 milirównoważników na kg.

5.4.5. Oznaczanie temperatury krzepnięcia

5.4.5.1. Przyrządy

a) Termometr wg PN-60/M-53808 o zakresie pomiaru od 30 do 100°C, z podziałką co 0,2°C.

b) Probówka płaskodenna o średnicy 18 mm i wysokości 140 mm, do oznaczania temperatury krzepnięcia.

c) Probówka płaskodenna o średnicy około 40 mm i wysokości około 140 mm, która służy jako płaszcz szklany przy odczycie temperatury krzepnięcia. Na dnie probówki umieszczony jest zwykle korek. Od góry zamknięta jest korkiem z otworem o średnicy około 20 mm.

d) Zlewka o wysokości około 160 mm napełniona do $\frac{3}{4}$ objętości olejem wazelinowym lub gliceryną, z umieszczonym w niej termometrem kontrolnym o zakresie od 0 do 150°C.

bówkę zatkać korkiem wraz z termometrem i następnie umieścić w zlewce z olejem lub gliceryną ogrzaną do temperatury $80 \pm 5^\circ\text{C}$. W czasie topienia kaprolaktamu należy go lekko mieszać termometrem, zwracając uwagę, aby temperatura stopionego kaprolaktamu nie przekraczała 75°C . Po osiągnięciu tej temperatury probówkę wyjąć z łaźni, otrzeć bibułą i przenieść do probówki wg 5.4.5.1c).

Stopiony kaprolaktam mieszać dalej lekko termometrem, obserwując oziębienie się stopu. W chwili wystąpienia zmętnienia zaprzestać mieszania, termometr ustawić w środku stopu tak, aby nie dotykał ścianek probówki i obserwować temperaturę, która w czasie krzepnięcia kaprolaktamu podnosi się i zatrzymuje przez jakiś czas na jednym poziomie.

Odczytać tę stałą temperaturę i przyjąć ją jako temperaturę krzepnięcia kaprolaktamu.

5.4.5.3. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch oznaczeń, nie różniących się między sobą więcej niż o 0,2°.

5.4.6. Oznaczanie odczynu 10-procentowego wodnego roztworu kaprolaktamu

5.4.6.1. Aparatura i przyrządy

- a) Waga techniczna o dokładności do 0,1 g.
- b) Pehametr sprawdzony w temperaturze 20°C na bufor o $\text{pH}=6,0$.

5.4.6.2. Odczynniki i roztwory

- a) Bufor octanowy o $\text{pH}=6,0$, przygotowany wg 5.4.2.4c).
- b) Woda świeżo redestylowana o temperaturze $20 \pm 2^\circ\text{C}$.

5.4.6.3. Wykonanie oznaczania. W zlewce pojemności 50 cm^3 odważyć 10,0 g kaprolaktamu,

rozpuścić w około 40 cm³ wody redestylowanej, przenieść ilościowo do kolby pomiarowej pojemności 100 cm³, dopełnić wodą redestylowaną do kreski i wymieszać. Bezpośrednio po przygotowaniu roztworu zmierzyć jego pH na pehametrze według instrukcji dołączonej do danego aparatu w temperaturze 20°C. Zmierzyć również pH użytej wody.

Wynik pomiaru pH roztworu kaprolaktamu należy odnieść do wody o pH=5,6. W tym celu, w przypadku użycia wody o innym pH niż 5,6, do odczytanego na pehametrze pH roztworu kaprolaktamu należy dodać algebraiczną poprawkę,

wynikłą z różnicy między pH wody użytej do sporządzenia roztworu kaprolaktamu a pH=5,6.

5.4.6.4. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch oznaczeń, nie różniących się między sobą więcej niż o 0,2 pH.

5.5. Zaokrąglanie i zapisywanie liczb. Wartości liczbowe występujące w normie oraz wyniki obliczeń należy zaokrąglać i zapisywać zgodnie z PN-70/N-02120 metoda Z.

5.6. Potwierdzenie producenta. Każda partia powinna mieć potwierdzenie producenta o zgodności partii z wymaganiami normy.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Zakłady Azotowe im. F. Dzierżyńskiego w Tarnowie.

2. Dotychczasowe normy. Niniejsza norma zastępuje ZN-71/MPCh/Az-449 Kaprolaktam i WT-69/Za-43 Kaprolaktam ciekły.

3. Normy i dokumenty związane

PN-67/C-04500 Produkty chemiczne. Wytyczne pobierania i przygotowywania próbek

PN-68/C-06500 Analiza chemiczna. Przygotowanie odczynników, roztworów pomocniczych oraz roztworów do kolorymetrii i nefelometrii

PN-76/C-06501 Analiza chemiczna. Przygotowanie roztworów wskaźników i roztworów buforowych

PN-74/C-60008 Próbniki do pobierania próbek produktów bezkształtnych

PN-60/M-53808 Termometr do pomiaru temperatury krzepnięcia metodą Zukowa

PN-70/N-02120 Zasady zaokrąglania i zapisywania liczb
PN-64/O-79021 System wymiarowy opakowań

PN-68/O-79027 Opakowania transportowe. Worki papierowe. Szeregi wymiarowe

PN-76/P-79005 Opakowania transportowe. Worki papierowe

BN-71/6020-02 Oznaczanie barwy produktów organicznych

BN-70/6414-06 Opakowania transportowe z tworzyw sztucznych. Worki polietylenowe otwarte, płaskie, bez fałd bocznych, zgrzewane

Przepisy o ładowaniu i wyładowywaniu wagonów towarowych w komunikacji wewnętrznej. Załącznik nr 10 (Dz.TiZK z 1968 r., nr 4 poz. 10) wraz z późniejszymi zmianami

4. Normy zagraniczne i zalecenia międzynarodowe

Bulgaria BDS 10780-73 Капролактam

NRD TGL 7430 Caprolactam

Rumunia STAS 7311-69 Капролактam

ZSRR ГОСТ 7850-74 Капролактam

RWPG PC 5043-73 Капролактam